گفت‌وگو با مدیر شبکه ۴ و سردبیر برنامه زاویه، به دنبال حاشیه‌های اخیر برنامه «زاویه»

«زاویه» به دنبال جدال احسن است

علیرضا ملوندی
فاطمه شهدوست
رسانه

زاویه از آن دست برنامه‌هایی است که ظاهری آرام، اتوکشیده و سطح بالا دارد اما معمولا در دلش غوغا به پاست. غوغایی که گهگاه از میان بینندگان پرو پاقرص آن (که کم هم نیستند) فراتر رفته و سر و صدایش در سطح وسیع جامعه منتشر می‌شود.

چهارشنبه‌ای که گذشت یک مناظره با موضوع «موازنه قدرت سیاسی و قدرت اجتماعی» با حضور دکتر عماد افروغ و حجت‌الاسلام احمد جهان‌بزرگی روی آنتن رفت. موضوعی که هم از عنوان آن و هم از مهمانانش بر می‌آمد حرف‌های نخبگانی و سطح بالایی در آن مطرح شود. همین طور هم شد اما ناگهان حجت‌الاسلام جهان‌بزرگی روی آنتن زنده تلویزیون بحث را از نقد افکار خارج کرد و به سمت نقد اشخاص آن هم با گوشه و کنایه‌های تند سیاسی برد. گوشه و کنایه‌هایی که سبب به راه افتادن موج گسترده‌ای در شبکه‌های اجتماعی شد و تعداد زیادی از چهره‌های دولتی و غیردولتی در محکومیت این صحبت‌ها، سخن گفتند. کار آن قدر بالا گرفت که صحبت از شکایت نهاد ریاست جمهوری از عوامل برنامه و رسانه ملی به میان کشیده شد و همین ماجرا هم باعث شده عده‌ای به انتقاد از عدم تحمل دولت نسبت به رسانه‌ها بپردازند. برای پرداخت بیشتر و کامل‌تر به این موضوع ما هم سراغ مسعود معینی‌پور، مدیر شبکه چهار و حبیب رحیمی‌پورازغدی مجری و سردبیر این برنامه رفتیم تا آنها برایمان بگویند موضعشان به صحبت‌های جهان‌بزرگی و وقایع بعد از آن چیست.

مشی زاویه، نقد مودبانه است

رحیم‌پورازغدی، سردبیر و مجری برنامه زاویه، در گفت‌وگو با جام‌جم از دغدغه این برنامه برای آزاداندیشی و حاشیه‌های مربوط به اظهارات مهمان چهارشنبه‌شب این برنامه گفت. حبیب رحیم‌پور معتقد است مهم‌ترین موضوع، حفظ فضای آزاداندیشی است و این‌که کشاکش‌های سیاسی نباید مایه انسداد این فضا شود.

مجری زاویه می‌گوید: در حال حاضر مهم‌ترین موضوع مراقبت و صیانت از برنامه زاویه است. این‌که برنامه باقی بماند و در فشارها و کشمکش‌های سیاسی حذف نشود یا از حالت پخش زنده به ضبطی تغییر نکند، چون تنها مناظره زنده علوم انسانی در صداوسیما همین برنامه است و اصلی‌ترین کاری که باید انجام دهیم، صیانت از آزادی بیان اندیشمندان علوم انسانی و اصالت علمی برنامه زاویه است.

او در مورد صحبت‌های جنجالی برنامه اخیر زاویه می‌گوید که به عنوان مجری، تلاشش را برای خارج نشدن گفت‌وگو از فضای اندیشه‌ای و مودبانه به خرج داده است. رحیم‌پور بیان می‌کند: بنده به‌عنوان سردبیر برنامه دو بار در طول این گفت‌وگو تذکر دادم و گوشزد کردم که مهمانان نباید به دیگران اهانت کنند و گفت‌وگوی علمی را به سیاست‌زدگی بکشانند اما به هر حال «زاویه»، زنده است و امکان بازبینی و تدوین ندارد.

وی با بیان این‌که مشرب زاویه بر گفت‌وگوی منتقدانه اما مودبانه است؛ سخنان مطرح شده توسط یکی از مهمانان برنامه را غیر قابل قبول دانسته و ادامه می‌دهد: ما اهانت به هیچ فردی را برنمی‌تابیم و بنده دو بار در اثنای اجرای این قسمت نسبت به گفته‌های ناپسند ایشان واکنش نشان دادم و امیدوارم حجت‌الاسلام جهان‌بزرگی هم از ریاست جمهوری و بینندگان زاویه عذرخواهی کنند.

ازغدی، ذات برنامه‌های زنده و اندیشه‌ای را همراه با چالش می‌داند و می‌گوید: در تمام این سال‌ها، بارها و بارها به دلیل آن‌که برنامه زنده است و موضوعات چالشی را در دستور کار قرار می‌دهد، اتفاقات مناقشه‌برانگیز رخ داده است و هر بار هم مدیر شبکه، مدیر گروه فرهنگ و اندیشه و سازندگان برنامه زاویه بنایشان بر این بوده که بین یک گفت‌وگوی منطقی و محترمانه با گفته‌های سست و سیاست‌زده و دور از ادب، مرزبندی کنند. با این حال گفته‌های هیچ‌کدام از استادانی که مهمان زاویه هستند، بیانگر و نماینده مواضع برنامه‌سازان، شبکه چهار و رسانه ملی نیست.

سعه صدرمان را بالا ببریم

ازغدی در پایان صحبت‌هایمان از مسؤولان می‌خواهد سعه‌صدرشان را بالا ببرند و نگذارند تنها مناظره زنده علوم انسانی در ایران، قربانی دعواهای سیاسی شود. او می‌گوید: در طول دورانی که بنده سردبیر زاویه بوده‌ام، این سومین بار است که با این میزان از واکنش‌های متفاوت روبه‌رو می‌شویم. البته نگرانی ما از واکنش بیننده‌ها نیست؛ زیرا واکنش بینندگان، همگرایی منتقدانه با زاویه است اما زمانی که جریان‌های سیاسی، با هر گرایشی، برای کنترل برنامه می‌آیند، اوضاع مقداری نگران‌کننده می‌شود. مثل این روزها که اصلی‌ترین نگرانی ما ادامه کار زاویه است. امیدوارم که تنها مناظره زنده علوم انسانی ایران، دوام داشته باشد و بتواند آزادی بیان علمی را دور از اهانت و هتک در صداوسیما توسعه دهد و فضای علوم انسانی کشور را مسأله‌مندتر کند.

هدف ما توسعه ادب و آداب گفت‌وگو است

مسعود معینی‌پور، مدیر شبکه ۴

زاویه برنامه‌ای معتبر، ریشه‌دار و با سابقه معلوم در حوزه علوم انسانی و مباحث انتقادی است که بی‌طرفی خودش را بارها ثابت کرده است. برنامه‌ای که به دنبال ایجاد زمینه گفت‌وگو و جدال احسن است اما در ادوار مختلف آن از گذشته تا امروز گاه مهمانانی نظرات شاذ و نادری را در برنامه اعلام کرده‌اند که این نظرات الزاما به معنای نظر رسانه ملی نیست و اگر قرار باشد رسانه‌ها به صرف انعکاس سخنان افراد محکوم به طرفداری از نظرات آنان شوند دیگر نمی‌توانند کار کنند.

گاهی ممکن است دعوای سیاسی شکل بگیرد یا مثلا رئیس قوه‌ای نسبت به قوه دیگری اظهارنظر تندی کند یا در مناظرات انتخاباتی دیده شده یکی از نامزدها به دیگری توهین می‌کند. حال اینجا چه می‌شود؟ رسانه باید از شخصی که مورد خطاب این صحبت‌ها قرار گرفته عذرخواهی کند؟

این در تمام دنیا یک اصل است که رسانه به طور کلی محل بیان آزاد نظرات نسبت به اتفاقاتی است که رخ می‌دهد اما با این وجود ما از نظری که در برنامه زاویه مطرح شده حمایت می‌کنیم؟ قطعا نه!

شخصیت حقیقی همه افراد از باب اخلاق و مسلمان بودن‌مان قابل احترام است چه برسد به آنکه آقای روحانی شخصیت حقوقی هم دارند و این بعد یعنی شخصیت جمهوری اسلامی. یعنی ما صرفا با شخصیت حقیقی آقای روحانی مواجه نیستیم و در اذهان و افکار عمومی جهانی با شخصیت حقوقی ایشان و حیثیت جمهوری اسلامی روبه‌روییم. توهین به رئیس جمهوری بر مبنای هر عقل سلیمی اشتباه است بنا بر این ما طرفدار حرف و نوع بیان آقای جهان بزرگی نیستیم.

نکته دیگر این است که آیا می‌توانستیم از گفته شدن این حرف پیشگیری کنیم؟ خیر، نمی‌توانستیم چون در انتخاب مهمانان‌مان درست عمل کردیم. در برنامه زاویه دو نفری را انتخاب کردیم که نسبت به موضوعی که درباره‌اش گفت‌وگو می‌شد، صاحب اثر، کتاب و مقاله بودند، سال‌هاست سخنرانی و تدریس می‌کنند و هر کدام کرسی دارند. حال این‌که یکی خلاف نزاکت، شئون علمی و اخلاق نقد عمل کرده و حرف نامربوطی زده، باید خودش تاوان حرف خودش را دهد و رسانه هم سریع خط خودش را مشخص کند.

اما کسانی که از این آب گل‌آلود، ماهی سیاسی می‌گیرند و می‌خواهند به رسانه و صدا و سیما فشار بیاورند، در نظر بگیرند که اگر هر کدام از آنها از ابتدائیات و مقدمات رسانه مطلع بودند متوجه می‌شدند که نوع کنشگری آنها می‌تواند میزان انتقادپذیری، تحمل و میزان تلاش‌شان برای ایجاد انسجام ملی را نشان دهد.

«گفت‌وگو» میراث بزرگان اندیشه و تنها ابزار اصلاح و پیشبرد جامعه است و بر همگان، خصوصا اصحاب قلم و اندیشه، واجب است تا از گفت‌وگو و آداب آن مراقبت کنند. سیاستهای کلی شبکه چهار، مبنی بر توسعهٔ ادب و آداب گفت‌وگو، در تضاد کامل با اتفاقات این چنینی قرار دارد.

امیدواریم دیگر شاهد چنین رفتارهایی از سوی مهمانان برنامه‌های زنده نباشیم تا خدای ناکرده عرصه گفت‌وگو تنگ‌تر نشود و شکاف‌های فکری و اجتماعی بیش از این نگردد. وضعیت کشور حساس است و به منتقدان دولت توصیه می‌کنم مصالح کشور را در ادبیات خود رعایت کنند تا خدای ناکرده کلیت نظام تضعیف نشود.

در آخر باید بگویم به عنوان یک شهروند از دولتمردان خواهش می‌کنم درگیر و دار این اتفاقات خود را محدود و محصور نکنند و جهان بزرگ‌تری را با خدمت صادقانه به مردم و جبران ضعف‌ها برای خود بگشایند تا مشمول رضایت خدا و مردم باشند و خاطره خوبی از خود در اذهان به جا گذارند. رسانه ملی آنچنان که پیش از این تلاش کرده در کنار دولت است تا منافعش شامل حال مردم شود و نظام در ابعاد مختلف روز به روز قدرتمندتر شود.

چندواکنش به آنچه گذشت

بعد از پخش این برنامه صحبت‌ها و واکنش‌های زیادی به این فضا به خصوص از سمت دولت شکل گرفت، به عنوان مثال معاونت حقوقی ریاست جمهوری اعلام کرد که از صدا و سیما و کلیه عوامل پخش این برنامه شکایت خواهد کرد. همچنین چهره‌هایی مثل حسام‌الدین آشنا هم در توییت تند و تیزی از توهین به شخص دوم مملکت انتقاد کرد. رضا غلامی، رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا هم آن صحبت‌ها را غیراخلاقی و غیرشرعی خواند.

به تازگی شبکه چهار هم بیانیه‌ای را در محکومیت این صحبت‌ها و بی‌ارتباطی آن به قالب برنامه مطرح کرد. در بخشی از این بیانیه با اشاره به تبری‌جوییدن صریح از صحبت‌های این مهمان و ابراز امیدواری از عدم تکرار چنین رخدادهایی در برنامه‌های زنده برای جلوگیری از ایجاد شکاف بیشتر فکری و اجتماعی نوشته شده است: «گفتگو» میراث بزرگان اندیشه و تنها ابزار اصلاح و پیشبرد جامعه است و بر همگان، خصوصا اصحاب قلم و اندیشه، واجب است تا از گفت‌وگو و آداب آن مراقبت کنند. اتفاق ناخوشایندی که توسط مهمان برنامه زاویه و بر خلاف رویه این برنامه رخ داد، مخالف صریح فرمایشات رهبری مبنی بر حفظ حرمت مسوولان نظام بود و با سیاست‌های کلی شبکه چهار، مبنی بر توسعه ادب و آداب گفت‌وگو، در تضاد کامل قرار داشت. به همین منظور شبکه چهار وظیفه خود می‌داند که از سخنان نادرست مهمان برنامه تبری جوید و صراحتا آن را مخالف اهداف رسانه ملی و نیز شبکه چهار سیما در توسعه گفت‌وگوی مومنانه، منصفانه و مودبانه می‌داند. امیدواریم دیگر شاهد چنین رفتارهایی از سوی مهمانان در برنامه‌های زنده نباشیم تا خدای ناکرده عرصه گفت‌وگو تنگ‌تر نشود و شکاف‌های فکری و اجتماعی بیش از این نگردد.

در این میان نکته مهم آن که همان طور که بارها اعلام شده مسوولیت اظهار نظر مهمانان و کارشناسان برنامه زنده بر عهده خود آنهاست، همان چیزی که مجری برنامه به درستی و صراحتا در پایان برنامه بر آن تاکید کرد و مدیران و برنامه‌سازان پیش از برنامه همواره کارشناسان را به اتقان در سخنان، رعایت انصاف، اخلاق، نقد سازنده و دلسوزانه توصیه کرده و می‌کنند. این صحبت‌ها نه تنها مورد تایید رسانه ملی نیست، بلکه آن را مغایر فضای نقد منصفانه و اخلاقی می‌داند.

قطعا سخنان حجت‌الاسلام جهان‌بزرگی خلاف مصالح کشور و منویات رهبر انقلاب (مدظله‌العالی) است و می‌بایست آن را جبران کنند تا ابزاری در دست دشمنان قسم‌خورده این نظام مقدس نشود.»

ببینید و بشنوید

شبکه یک

۶:۱۰	صبح به خیر ایران
۱۵	ایران دی اچ
۲۲:۱۵	مجموعه «روزهای ابدی»

شبکه دو

۱۰:۵۶	زنده باد زندگی
۱۳:۰۷	خانه ما
۱۷:۲۸	نمادو
۱۷:۵۶	عصر خانواده (برنامه‌ای با بخش‌های مختلف برای همه اعضای خانواده؛ با حضور دکتر عاطفه قنبری (روانپزشک) حجت‌ا... کیان مهر (کارشناس آموزشی) شکوهیان (کارشناس بورس) و نرگس فرقانی (کارشناس آشپزی)
۱۹:۰۷	بچه محل
۲۱:۳۰	مجموعه «بیگانه‌ای با من است»
۲۳:۲۵	ملاقات با تاریخ

شبکه سه

۷	سلام، صبح به خیر
۱۰:۵۷	طبیب
۱۳:۰۵	سمت خدا
۱۵:۱۰	دایره طلایی (بررسی مسائل روز کشتی ایران و جهان با حضور کارشناسان و مسؤولان فدراسیون کشتی)
۱۶:۴۵	پخش مستقیم مسابقه فوتبال (استقلال - سایپا)

شبکه چهار

۷:۳۰	مدرسه تلویزیونی ایران
۱۴	اهالی شب
۱۸	سریال خارجی
۲۰	چراغ مطالعه

شبکه پنج

۷	یه روز تازه
۱۱:۴۵	در استان
۱۴	شهر برگ
۱۹	سرچشمه
۲۳	مجموعه «فقط رد پول را بگیر»

شبکه آموزش

۷:۰۵	هفت رنگ
۷:۴۰	آموزش تربیت بدنی
۱۰:۳۰	مدرسه تلویزیونی ایران (ابتدایی)
۱۳:۴۵	دکتر سلام
۱۴:۳۰	مدرسه تلویزیونی ایران (متوسطه اول)
۱۶:۰۵	مدرسه تلویزیونی ایران (متوسطه دوم)
۱۸:۰۵	مسیر برتر
۱۹:۱۵	رویش
۲۲:۳۰	روزگار ایران

شبکه امید

۹:۴۵	مهارت‌های زندگی
۱۶:۳۰	حکایت‌های کمال
۱۹:۴۵	دوربین امید
۲۱	مجموعه «افسانه اوک نیو»
۲۲	انیمیشن «آبشار سرنوشت»
۲۲:۳۰	مسابقه تلفنی «راز جزیره»

شبکه‌های رادیویی

۱:۱۵	رادیو معارف / برای بیداری
۸:۴۵	رادیو نمایش / نمایش قهرمان بدر
۱۰	رادیو تهران / تهران ما سلامت (تهران کلینیک)
۱۳:۳۰	رادیو ایران / پلاک هشت
۱۵	رادیو فرهنگ / ققنوس
۱۸:۱۵	رادیو قرآن / قله‌های تلاوت
۲۰	رادیو سلامت / مخاطب خاص